

Макарук Ф.Ф., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Львівський торговельно-економічний університет

ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ РИНКІВ

У сучасних умовах господарювання, задля прийняття своєчасних оперативних і тактичних рішень щодо управління ринками в умовах постійної динаміки ринкової кон'юнктури необхідна своєчасна, достовірна і аналітична інформація щодо формування фінансових результатів ринків, яка забезпечується, насамперед, ефективною організацією обліково-контрольного забезпечення.

Одним з головних принципів бухгалтерського обліку є принцип нарахування та відповідності доходів і витрат, що характеризується порівнянням отриманих доходів з понесеними витратами у конкретно визначеному звітному періоді, незалежно від дати оплати чи надходження грошових коштів суб'єкту господарювання, що відображено у первинних документах і реєстрах обліку. Цей принцип лежить в основі витратно-дохідної політики підприємства, що спрямована на достовірне визначення фінансових результатів, мінімізацію його витрат і максимізацію отриманих доходів за умови дотримання основних принципів бухгалтерського обліку.

На сучасному етапі формування фінансових результатів у суб'єктів господарювання є завершальною господарською операцією в системі діяльності суб'єктів господарювання, аналіз здійснення якої передбачає порівняння одержаного (фактичного) фінансового результату із плановими (бюджетними) показниками із подальшим розрахунком відхилень. Тому методика та організація обліку фінансових результатів повинні бути спрямовані на аналіз господарської діяльності ринків. Суттєвою проблемою у сучасних умовах діяльності ринків є недостатність внутрішнього контролю управлінського персоналу за документальним оформленням господарських операцій (насамперед, це стосується первинних документів, інформація з яких є основою для формування облікових реєстрів з відображення фінансових результатів), а також форм фінансової звітності.

За результатами проведеного дослідження вважаємо, що облік фінансових результатів передбачає відображення узагальненої інформації в облікових документах (первинних документах і реєстрах обліку), яка є базисом для оцінки достовірності визнання, формування та відображення доходів і витрат з метою прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень.

Розширення діяльності ринків у напрямку інтеграції із світовою економічною системою спрямовано на використання нових принципів і методів управління ринками, у зокрема формування й управління результатами діяльності ринків.

Оцінивши стан та перспективи розвитку ринків можна зазначити, що у змінених умовах господарювання основним фактором підвищення прибутковості господарської діяльності ринків і забезпечення їх стабільності у ринковому середовищі є створення дієвої системи обліку та внутрішнього контролю, оскільки менеджмент ринків України недостатньо використовує можливості сучасних інформаційних систем обліку і контролю.

Організація діяльності ринків суттєво відрізняється від інших форм підприємницької діяльності одночасною скерованістю на наданням фізичним і юридичним особам послуг для здійснення торгівлі на ринку та веденням власної підприємницької діяльності. Первинною залишається функція обслуговування і створення послуг, яка належить до виробничого процесу, а вторинними є інші види діяльності ринку, що передбачені у статуті.

Раціональна організація бухгалтерського обліку спрямована на отримання вичерпних матеріалів для бухгалтерської і статистичної звітності, а також повинна забезпечити керівництво релевантною та своєчасною інформацією. Така організація складається із чіткого порядку документації господарських операцій з попереднім і наступним контролем, тому необхідне взаємне узгодження всіх видів обліку (бухгалтерського, оперативного і статистичного) у первинних документах і реєстрах на ринках.

У системі отримання необхідної інформації для організації обліку фінансових результатів чільне місце займає система обліку за центрами відповідальності, яка забезпечує внутрішній контроль і оцінку діяльності кожного центру. Це, у свою чергу, стимулює підрозділи до кращих фінансових результатів через використання як економічних, так і психологічних важелів впливу.

Формування центрів відповідальності ринків, як показують дослідження, відповідає певним видам послуг, що надаються ринками та відбувається на базі відповідних підрозділів, обслуговуючих і управлінських служб. При цьому, процес виділення на ринках центрів відповідальності повинен відбуватись зважаючи на організаційну структуру управління ринками, яка відображає склад і взаємозв'язок його підрозділів.

Процес управління на ринках здійснюється на підставі інформації, що характеризує об'єкт управління. Основним джерелом отримання зазначеної інформації є дані обліку та внутрішнього контролю.

Основним призначенням внутрішнього контролю на підприємстві є пошук шляхів зростання прибутковості діяльності останніх. Напрямами вдосконалення системи внутрішнього контролю діяльності ринків на сьогодні є:

- розвиток методики внутрішнього контролю результатів діяльності ринків шляхом розроблення концепції внутрішнього контролю;
- виділення центрів відповідальності на ринках (центрів доходів і витрат за найбільш дохідними послугами, що розглядаються у дослідженні) із впровадженням у них методики внутрішнього контролю за видами;
- запровадження системи бюджетування як складової внутрішнього контролю діяльності ринків з розробкою системи бюджетів основних статей

звітності ринків.

Отже, достовірне інформаційне забезпечення є базисом функціонування ефективної системи управління доходами, витратами і фінансовими результатами на всіх рівнях управління підприємства (у розрізі структурних підрозділів і центрів відповідальності). Основними елементами інформаційного забезпечення управління є облік і внутрішній контроль. Ефективність функціонування ринків на пряму залежить від налагодженої системи обліку та внутрішнього контролю доходів, витрат і фінансових результатів. Тому нами визначено місце і роль обліку та внутрішнього контролю в системі управління.

Важливою проблемою діючої системи обліку доходів, витрат і фінансових результатів ринків є неможливість забезпечення завдяки бухгалтерському обліку та внутрішньому контролю точної, своєчасної та економічно обґрунтованої інформації для управління витратами, доходами і результатами діяльності ринків. Це пов'язано з відсутністю аналітичних даних щодо розміру і структури витрат в розрізі товарних груп, послуг та окремих найменувань товарів, послуг для прийняття адекватних управлінських рішень.

Таким чином, для підвищення ефективності ринкового менеджменту пропонуємо налагодження бухгалтерського обліку та оперативного контролю доходів, витрат і фінансових результатів за центрами відповідальності з використанням аналітичних процедур внутрішнього контролю на базі сучасних комп'ютерних технологій, що дозволить контролювати розмір та доцільність витрат, доходів і фінансових результатів на кожному етапі ринкового процесу, а також за групами та найменуваннями товарів і послуг.